

RƏHİLƏ KƏSƏMƏNLI
Bakı Dövlət Universiteti
Jurnalistikanın nəzəriyyəsi və təcrübəsi
kafedrasının müəllimi
E-mail: rahile.kesemenli@mail.ru

PUBLISISTİK IRSİN YENİDƏN NƏŞRİ MƏSƏLƏLƏRİ

Açar sözlər: miras, senzura, qadağa

Ключевые слова: Наследие, цензура, запрет

Key words: legacy, censorship, prohibition

Aydındır ki, sovet hakimiyyəti illərində XX əsrin əvvəllərində yaşayıb-yaratmış bir çox publisistin yaradıcılığını nəinki yenidən çap etmək, habelə onları elmi tədqiqatlara cəlb etməyin də üzərinə senzura qadağası qoyulmuşdur. Doğrudur, bütün günahlar sovet rejiminin mahiyyətindən doğurdu, lakin “bir çox halda Azərbaycan sovet ziyalılarının da bu sahədə istiqlal düşüncəsi ilə yoğurulmuş klassik publisistikanın gizlədilməsində rolu olmuşdur”. Tədqiqata cəlb olunan publisistlərin çoxu sovet ideologiyasına uyğun yaradıcılığa malik şəxslər olmuşdur. Bu sırada N.Nərimanov, Ə.H.Qarayev, Ağamalıoğlu, S.M.Qənizadə, S.M. Əfəndiyev və başqalarının sovet ideoloji publisistlərin yaradıcılığına həsr olunmuş tədqiqatlarını misal gətirmək olar. Azərbaycanın görkəmli partiya və dövlət xadimi Sultanməcid Məcid oğlu Əfəndiyev (1887-1938) təkcə inqilabi fəaliyyəti ilə deyil, öz kəskin publisistik qələmi ilə xalqımızın azadlıq hərəkatı tarixində salnamə səhifələr yazmışdır. O, çox gənc yaşlarından inqilabi mübarizə meydanına atılmış, Azərbaycan və bütün Zaqafqaziyanın azadlıq mübarizəsində misilsiz rol oynamışdır. On yeddi yaşında RSDFP-nin sıralarına daxil olan S.M.Əfəndiyev bolşevik “Hümmət” təşkilatının yaradılmasında və eyni adlı qəzetin nəşrində fəal iştirak etmiş, bolşevik mətbuatının səhifələrində özünü geniş siyasi biliyə malik Lenin əqidəli bir publisist kimi göstərmişdir. O, publisist yaradıcılığının ilk illərindən başlayaraq, qələmini çarizmin mütləqiyyət monarxiyasına qarşı çevirmiş, fəhlə və kəndlilərin azadlıqları uğrunda yorulmadan mübarizə aparmışdır. Bizim tədqiqat kontekstimizdə araşdırılan klassik publisistika anlayışı tamam başqa kriteriyaları ehtiva edir. Biz o publisistikanı klassik hesab edirik ki, onun qaldırdığı problemlər öz milli və bəşəri xarakteri ilə həmişə müasirdir, bu günümüz üçün də aktualdır. Lakin bir çox hallarda bəzi publisistika nəzəriyyəçiləri milli ruha, milli azadlığa zidd əsərləri də klassika kimi qələmə verməyə çalışmışlar.

Publisistikanın görkəmli tədqiqatçısı F.Mehdi doğru qeyd edir ki, “Azərbaycan bədii publisistikanın qədim tarixi vardır. O, xalqımızın zülmə, istismara, dini fanatizmə, istibdada, tamahkarlıq, rüşvətxorluq, nadanlıq, yaltaqlıq, ikiüzlülük, laqeydlilik və sairəyə qarşı mübarizə prosesində yaranmış və bu mübarizənin salnaməsinə çevrilmişdir... Bütün dövrlərdə müasirlik, yüksək ideyalılıq, kütləvilik, beynəlmiləllilik bu publisistikanın əsas xüsusiyyətidir. Bu mənada Azərbaycan bədii publisistikası realist-demokratik və inqilabi özlə əsaslanmış, inkişaf etmiş və formalaşmışdır”(1.s.3).

F.Mehdi: "Cəmiyyətimizin müasir inkişaf mərhələsində sözə, xüsusilə də publisist sözə maraq və tələb qat-qat artmışdır". (1.s.3.). Həqiqətən də Azərbaycan publisistikası həyatı dərk etmə forması kimi böyük şair və yazıçıların qələmindən güc alıb yaranmış, ictimai mübarizədə ən qüvvətli, kəsərli təbliğat vasitəsinə və ideya silahına çevrilmişdir. Buna görə də publi-

sistikanın yaradıcıları - böyük şair və yazıçılarla ictimai quruluş və onun müdafiəçiləri arasında dərin ictimai ziddiyyətləri əks etdirən kəskin konflikt mövcud olmuşdur. Yuxarıda qeyd olunan faktları yada salsaq Azərbaycan publisistikasının demokratizmi və inqilabiliyi fikrimizdə daha qabarıq canlanar.

Belə bir elmi fikir də mövcuddur ki, klassik publisistika özündə fundamental problemləri ehtiva edir. Bu fundamentallıq sırasında milli-müstəqillik ideyası ilkin yerdə durduğuna görə 1970-1980-ci illərin sonlarından başlayaraq azadlıq hərəkatı məhz bu mövzuda publisistikanın yenidən üzə çıxarılmasına zəmin yaratdı. 1980-ci illərin sonlarından bu xarakterli klassik publisistik nümunələr ayrı-ayrı kitab və qəzet səhifələrində işıq üzü görməyə başladı .

Əslində bu kitabların nəşri yazıçı-alim Elçin Əfəndiyevin 1984-cü ildə klassik publisistlərin əsərlərini bir toplu şəklində tərtib və çap etdirdiyi “Fikrin karvanı” kitabı ilə başlayır. Bu kitabın çapı o dövr üçün çox böyük cəsarət və risk tələb edirdi. Çünki bu kitabda o zamana qədər adının çəkilməsi qadağan edilən bir çox publisistlərin – o cümlədən Əlibəy Hüseynzadənin, Əhmədbəy Ağayevin yaradıcılığı barədə Azərbaycan sovet ədəbi fikrində ilk dəfə söz deyilirdi.

Bundan sonra professor Ş.Qurbanovun Ö.F.Nemanzadə publisistikasını təhlil edən bir kitabı və publisistin yaradıcılığından bəhs etdiyi əsərləri işıq üzü gördü.

Alimin 1991-ci ildə çap etdirdiyi “Ömrün fikir dünyası ” kitabı klassik yazıçı və publisistlərimizin əsərlərini təhlil etmişdir. Müəllif yazır ki, bu kitab “son vaxtlara qədər haqsız yerə unudulmuş, hətta adları belə ədəbiyyatımızın tarixində çəkilməyən, lakin öz dövrlərində çox böyük işlər görmüş ziyalılar haqqındadır” (2, s.3).

Yazıçı publisist, vətəndaş jurnalist Osman Mirzəyevin tərtibatı ilə işıq üzü görən “Ağ ləkələr silinir” adlı kitab da taleyi dəmir senzuradan keçən və repressiyaya uğramış adamlarla bərabər bəzi publisistlərin də yaradıcılıq yolunu təhlil edir.

Minlərlə ağıllı, namuslu adamlarımızı yox edib, onların tək-cə əsərlərinə, elmi və bədii irsinə deyil, yeddi arxa nəslinə də divan tutublar. Bu vicdan, inam qurbanlarının adı yazılması, xidməti təsvir ediləsi səhifələr tarix kitabımızda boş buraxılıb, ağ qalıb. Tarixin “ağ ləkələri”. (3, s.3)

Lakin bununla belə indinin özündə də çox az iş görülüb. Gərgin axtarışların, alim, yazıçı, jurnalist tapıntılarının nəticələri qəzet, jurnal səhifələrinə səpələnib. Bu yazıları toplayıb oxuculara kitab halında təqdim etmək, əlbəttə, nəcib təşəbbüsdür .

Bu təşəbbüslər getdikcə genişləndi. Azərbaycanın publisistika ənənələrini yada salmaq, bu ənənələri müasirləşdirmək, üzərinə qadağalar qoyulan publisistikanı yenidən xalqa çatdırmaq əsl vətəndaşlıq işinə çevrildi. Belə bir vətəndaşlıq işinə ilk dəfə və fundamental şəkildə Bakı Dövlət Universitetinin professoru Ş.Hüseynov başladı. Son 20 ildə onun bu mövzuda 500-dən artıq məqaləsi, 4 kitabı işıq üzü görüb.

1980-ci illərin sonundan SSRİ-də başlayan yenidənqurma dövründə Azərbaycan xalqının milli özünüdərk prosesi gücləndi və bu, müstəqillik uğrunda açıq mübarizə hərəkatı ilə nəticələndi. Belə bir vaxtda ilk yada düşən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti demokratik dövlət modeli və onun qurucusu M.Ə.Rəsulzadə oldu. Belə bir müstəqillik mücahidi haqqında çoxlu məqalələrlə bərabər, onun əsərləri də yenidən çap olunmağa başladı. 1990-cı ildə publisistin “Azərbaycan Cümhuriyyəti”, 1992-ci ildə Ş.Hüseynovun tərtibatında əsərlərinin birinci cildi çapdan çıxdı (4). Publisistin bu kitablarında Azərbaycan istiqlalı ilə bağlı əsərləri toplanmışdır. Müasir publisistlərdən biri EA tarix İnstitutunun əməkdaşı Salavat İsaqov doğru yazır ki, M.Ə.Rəsulzadə: “XX əsrin ən mühüm azərbaycanlılarının siyahısına daxil olsa da onun fəaliyyətinin bir çox cəhətləri hələ də lazımınca öyrənilməmişdir”. Onun publisistik irsi Ş.Hü-

seyrov tərəfindən öyrənilmiş və hələlik iki cildə çap edilmişdir. Bundan başqa filologiya elmləri doktoru Vaqif Sultanlı "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin həyat və ədəbi fəaliyyəti" mövzusunda müdafiə etdiyi doktorluq dissertasiyasında, həmçinin həmin dissertasiya əsasında nəşr etdirdiyi "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin ədəbi dünyası" (Bakı-1994) dərs vəsaitində görkəmli mütəfəkkirin ədəbi-elmi fəaliyyətindən ətraflı bəhs etmişdir. (5, s.22)

Əsərləri yenidən nəşr olunan publisistlərdən bir də Hüseyn Baykaradır. Təqiblərə məruz qalan Baykara Azərbaycanı tərk etməyə məcbur olur. 1927-ci ilin yazında əvvəlcə İrana, sonra isə Türkiyəyə gedir. O, Türkiyədə İstanbul Universitetinin hüquq fakültəsinə daxil olur. Universiteti bitirdikdən sonra Eləziz şəhərində hakim işləyir. Bir müddət sonra İstanbula gələrək prokuror vəzifəsində çalışır. O, hüquqşünas olmaqla yanaşı ədəbi fəaliyyətini də davam etdirir. Azərbaycan mədəniyyəti, ədəbiyyatı, ziyalıları və Azərbaycan xalqının vəziyyəti haqqında mətbuatda elmi, publisistik məqalələrlə çıxış edir. Onun məqalələrini oxuduqda görürük ki, söhbət daha çox Azərbaycandan gedir. O cümlədən "Azərbaycanda erməni basqını və Naxçıvan məsələsi", "Azərbaycan Cümhuriyyətinin iki hərbi zəfəri", "Azərbaycan renessansını yapanlardan Abbasqulu ağa Bakıxanov", "Azərbaycan istiqlal mücadiləsinin iqtisadi təməli", "Dədə Qorqud kitabı üzərində notlar" və s. yazılar bu qəbildəndir.

Hüseyn Baykara Azərbaycanın azadlıq hərəkatından bəhs edən "XIX əsrdə Azərbaycanda yeniləşmə hərəkatları" (kitab 1966-cı ildə Türk Kültür Araşdırmaları İnstitutu tərəfindən nəşr olunmuşdur), "İran inqilabı və azadlıq hərəkatı", "Azərbaycan istiqlal mübarizəsi tarixi" (kitab 1975-ci ildə İstanbulda buraxılmışdır) elmi kitabların da müəllifidir.

Hüseyn Baykara "Azərbaycan istiqlal mübarizəsi tarixi" kitabında Azərbaycanın yaxın tarixini, müstəqil cümhuriyyətin az vaxt ərzində gördüyü işləri, ölkənin başına gələn fəlakətləri oxuculara çox məharətlə çatdırıb bilmişdir. Müəllif bu əsərdə Azərbaycanın bolşeviklər tərəfindən istila olunmasını, ermənilərin bundan istifadə edərək Azərbaycanda qırğın törətməsini, türkiyəli soydaşlarımızın bizə etdikləri hərbi yardımı və digər hadisələri tarixi faktlar əsasında işıqlandırmışdır.

H.Baykaranın fikrincə, Azərbaycan türklərinə qəzet nəşr etməyə, məktəb açmağa icazə verilməməsi, onların vətəndaş haqlarının tanınmaması, rus istilasının Azərbaycana mədəniyyət gətirməsi haqqında iddialarla bir araya sığmır (6, s.40)

Sonra müəllif davam edərək yazır ki, "Gələcəkdə Azərbaycanda bu mövzuda daha sanballı əsərlər yazılacaqdır. Azərbaycan xalqının keçmişini, azadlıq mübarizəsini öyrənənləri zaman özü yetişdirəcəkdir.

Tarix bu sözlərin həqiqi olduğunu sübut etdi. Hüseyn Baykarının publisistikası "Azərbaycan istiqlal mübarizəsi tarixi" kitabında toplanıb, müasir oxucuya çatdırılmışdır.

Son 20 ildə publisistikasına müraciət edilən, əsərləri yenidən çap edilən publisistlərdən biri də Əli bəy Hüseynzadədir. Onun əsas publisistikası XX əsrin əvvəllərində məktəb səviyyəsinə yüksəlmiş "Füyuzat" jurnalında yayılmışdır. Jurnalın səhifələrində onun baş redaktoru Əli bəy Hüseynzadə ilə birgə Məhəmməd Hadi, Mirzə Ələkbər Sabir, Hüseyn Cavid, Səid Səlməsi, Abdulla Şaiq, Əhməd Kamal, Əhməd Raiq kimi onlarla müəllifin müxtəlif mövzulu yazıları dərc edilirdi. Jurnal Azərbaycanda neoromantizmi yaradan mətbuat orqanı kimi xarakterizə olunur. "Füyuzat"da Əli bəy Hüseynzadənin yazdığı məqalələrdən birində deyilirdi: "Bizə fədai lazımdır! Türk hissiyyətli, islam etiqadlı, Avropa (müasir) qiyafəli fədai!". Bu fikir füyuzatçı mətbuat orqanları tərəfindən təkmilləşdirildi və "Tazə həyat", "İrşad", "Yeni Füyuzat", "Həqiqət", "Tərəqqi", "İqbal", "Sədayi-həqq", "Şələlə", "Açıq söz", "Bəsirət", "Qurtuluş", "türkləşmək, islamlaşmaq, müasirləşmək" azərbaycançılıq şəklində formulə edilərək təbliğ olundu. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə dövlət bayrağında üç rənglə (ma-

vi, qırmızı, yaşıl) simvollaşan Azərbaycan vətəndaşının ideya-mənəvi dəyərləri Əli bəy Hüseynzadənin həmin tezisi və füyuzatçıların tarixi xidmətləri ilə bağlıdır” (7, s.9).

Filologiya elmləri doktoru Ş.Vəliyevin “Füyuzat” ədəbi məktəbi” fundamental əsəri Ə.Hüseynzadə yaradıcılığını təhlil edən qiymətli monoqrafiyadır. Azərbaycan mətbuatı, ədəbiyyatı, ictimai fikir tarixində “füyuzatçılıq”, “Füyuzat” ədəbi məktəbi, “Füyuzat”çı fəlsəfi fikir cərəyanı və s. bu qəbildən olan ifadələrə tez-tez rast gəlmək olar. Sovet-bolşevik hakimiyyəti illərində ən çox hücumə məruz qalan saxtalaşdırılan mətbuat orqanlarından birincisi də məhz “Füyuzat”, onun baş redaktoru Əli bəy Hüseynzadə və digər görkəmli “füyuzat”çılar idilər. Onların yaradıcılıq yolu ədəbiyyat, mətbuat, fəlsəfəyə xidmət, sosial kredoları azadlıq, milli tərəqqi naminə birliyə çağırış idi.

Bayrağımızdakı üç rəngin üçünün də rəssamı Əli bəydir. Belə bir böyük tarixi şəxsiyyətin ədəbi –fəlsəfi irsinə yeni münasibət formalaşmış. Azərbaycan Respublikası MEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşı, filologiya elmləri namizədi Ofeliya Bayramlı onun publisistikasını tədqiq edib. 1994-cü ildə Ofeliya xanım Ə.Hüseynzadənin 1908-1910-cu illərdə “İrşad”, “Tərəqqi” və “Həqiqət” qəzetlərində hissə-hissə dərc edilmiş, “Siyasəti-fürsət” sərlövhəli oçerklərini toplayaraq ayrıca kitabça halında nəşr etmişdir.

Ofeliya xanım kitaba yazdığı “Ə.Hüseynzadə və onun “Siyasəti-fürsət” əsəri” sərlövhəli 34 səhifəlik giriş məqaləsində yazır: “İstibdadın ifşası, azadlığın tərənnümü Ə.Hüseynzadənin bütün əsərlərində olduğu kimi, mürəkkəb və ictimai-siyasi mündəricə ilə dolğun “Siyasəti-fürsət” adlı iri həcmli əsərində bütün dərinliyi və çoxcəhədliliyi ilə bir küll halında təzahür olunmuşdur. Milli azadlıq hərəkatının böyük bir mərhələsini əks etdirən bu əsərdə ədibin əsas tənqid hədəfi əsrin əvvəllərində 1-ci rus inqilabının təsirinə oyanan şərq xalqlarının milli azadlıq hərəkatına qarşı çarizmin yeritdiyi müstəmləkəçilik siyasəti idi” (8, s.3).

1996-cı ildə Ofeliya Bayramlı Ə.Hüseynzadənin “Füyuzat (1906-1907)” jurnalında dərc olunmuş seçilmiş məqalələrini “Qırmızı qaranlıqlar içində yaşıl işıqlar” adı ilə çap etdirmişdir. Kitaba görkəmli ədəbiyyatşünas, tənqidçi, tədqiqatçı alim, professor Yaşar Qarayev təqdimat yazmışdır. Y.Qarayevin təqdimatında oxuyuruq: “hər iki kitabın işıq üzü görməsi bilavasitə Ofeliya xanım Bayramovanın böyük əməyinin, milli və vətəndaşlıq xidmətinin nəticəsidir. Ofeliya xanımın hər iki kitabı istər Əli bəy, istərsə də ədəbiyyatşünaslığımız qarşısında bir əsrlik borcun qismən də olsa ödənilməsi deməkdir” (9, s.18).

Beləliklə, Əli bəy Hüseynzadənin publisistik irsi xeyli dərəcədə yenidən nəşr edilmişdir.

Klassik publisistikanı oxuculara çatdıran kitablardan biri Ü.Hacıbəylinin “Fitnələr qarşısında” kitabıdır. Bu kitabın maraqlı cəhəti ondadır ki, Ü.Hacıbəylinin 2 illik müstəqillik dövrünü əhatə edən əsərlərini oxucuya çatdırır.

Ü.Hacıbəylinin 1918-1920-ci illərdə çıxan “Azərbaycan” qəzetindəki publisistikasının əsas mahiyyətini və tematikasını dərk etmək üçün həmin dövrün ictimai siyasi vəziyyətinə nəzər salmaq vacibdir. Çünki, təkcə Üzeyir bəy yaradıcılığı deyil, bütövlükdə Azərbaycanın tarixi lazımcına öyrənilməmiş, daha doğrusu bir tərəfli və qərəzli tədqiq olunmuşdur.

Ü.Hacıbəylinin “Azərbaycan” qəzetinin nəşrində müstəsna xidmətləri, rolu və iştirakı olmuşdur. Qəzetə rəhbərlik etməklə Ü.Hacıbəyli onun ideya istiqamətini müəyyənləşdirmiş, Azərbaycanın müstəqil respublika kimi möhkəmlənməsinə çalışmışdır. (10, s.6).

O dövrdə müstəqil Azərbaycanın qəzeti olan “Azərbaycan” və onun müəlliflərinin yazıları çox qiymətli yer tutur.

Bu mənada Ü.Hacıbəylinin əsərlərini təqdim edən “Fitnələr qarşısında” kitabı yeni nəşrlər sırasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Ceyhun Hacıbəylinin 1993-cü ildə Fransadan gətirilən və Bakıda çap edilən “Seçilmiş əsərləri” publisistikaya dair yeni nəşrlər sırasına daxildir. Məlum səbəblər üzündən Azərbaycan xalqı uzun onilliklər müddətində C.Hacıbəyli haqqında məlumat ala bilməmişdir. Halbuki Azərbaycan mühacir mətbuatının çox böyük bir hissəsi onun adı ilə bağlıdır.

Kitabda C.Hacıbəylinin “Azərbaycan istiqlalının bərpası”, “Azərbaycanda anti-islam təbliğatının metodları”, “Rus demokratlarının bolşeviklərlə birləşdiyi məqamlar” və s. kimi əsərlər öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan istiqlal əldə edəndən sonra jurnalistika ilə bağlı bu tipli kitablar işıq üzü görməyə başlamışdır və bu proses indi də davam etməkdədir. Xalq bu kitablar vasitəsilə öz publisistlərini tanımağa, qiymətləndirməyə başlamışdır.

ƏDƏBİYYAT

- 1.Mehdi F.Bədii publisistika. Bakı, “Maarif” nəşr, 1982, 296 s.
- 2.Qurbanov Ş. Ömrün fikir dünyası. Bakı, “Yazıçı” nəşr., 1991, 320 s.
- 3.“Ağ ləkələr silinir”. Bakı, Azərənəşr, 1991, 200 səh.
- 4.Rəsulzadə M.Ə. Əsərləri. I cild. Bakı, Azərənəşr, 1992, 470 səh.
- 5.Cabbarlı N. Mühacirət və klassik ədəbi irs. Bakı, "Elm", 2003, 169 s.
- 6.Cabbarlı N. Mühacirət və klassik ədəbi irs. Bakı, "Elm", 2003, 169 s.
- 7.Hüseynzadə Ə.Qırmızı qaranlıqlar içərisində yaşıl işıqlar. Seçilmiş əsərləri, Bakı, 1985, 653s.
- 8.Bayramlı O. Əli bəy Hüseynzadə və onun "Siyasəti-fürsət" əsəri. Bakı, "Elm", 1994.
- 9.Qarayev Y. Qırmızı qaranlıqlar içində yaşıl işıqlar, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, Bakı, 1996.
- 10.Aslan Kənan. Açılmamış səhifələr. Ü.Hacıbəylinin “Fitnələr qarşısında” kitabına ön söz. Bakı, 1995.

РАХИЛЯ КАСАМАНЛИ

ВОПРОСЫ ПЕРЕИЗДАНИЯ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ

В 20-х годах – XX столетия в период советской власти над представителями публицистики не только была установлена цензура над их творчеством, но и не было возможным печатать новые произведения. Есть и такое мнение, что классическая публицистика отражает в себе фундаментальные проблемы».

В конце 1980-х годов такого типа классическая публицистика стала востребована и начали выходить новые печатные издания. Творчество Алибека Гусейнзаде, Ахмедбека Агаева, О.Ф.Неманзаде, Мамеда Эмина Расулзаде, Г.Байкара, Узеирбека Гаджибейли жестко преследовавшегося цензурой при жизни авторов, нашло своё достойное отражение в новых изданиях по публицистике.

R.KESEMENLI

THE PROBLEMS OF PUBLICATION OF PUBLISITIC LEGACY AGAIN

In the beginning of XX century the creative work of some publicists living in this period and publication of their creative work again was prohibited and there was censorship to draw in their publication to scientific investigation as well.

The majority of publicists drawn in to investigation were the people who had the ideas about soviet ideology. Beginning from the end of 1980 the samples of classic publisism began to appear on the pages of separate books. So, for the last 20 years the publisitic legacy of M.A.Razulzadeh , N.Baykaran, A.Huseynzadeh and U.Hajibayli has been published again many times. People, with the help of these books began to come to know and value their publisists.

Rəyçilər: f.ü.f.d. H.Niftəliyeva, t.e.d.A.C.İsgəndərov

BDU Jurnalistikanın nəzəriyyəsi və təcrübəsi kafedrasının 10.01.2013-cü il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (pr.№05).